

vanabbemuseum

VAN ABBEMUSEUM

COLLECTIEPLAN 2008-2010

INHOUDSOPGAVE

1. VOORWOORD	3
2. TAAKSTELLING	5
3. SAMENSTELLING COLLECTIES	6
3.1 COLLECTIE KUNSTWERKEN	6
3.2 BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF	8
4. BELEID 2008 – 2010	9
4.1 COLLECTIEVORMING	9
4.2 REGISTRATIE EN DOCUMENTATIE	17
4.3 BEHOUD EN BEHEER	18
4.4 COLLECTIEPRESENTATIES	20
4.5 EDUCATIE EN INTERPRETATIE	23
4.6 ONDERZOEK	24
4.7 PUBLICATIES	27
BIJLAGEN	28

1. VOORWOORD

In dit collectieplan willen wij zo helder mogelijk onze prioriteiten voor de collectie voor de komende twee jaar (2008-2010) uiteenzetten. De algemene missie en visie van het Van Abbemuseum zijn beschreven in het beleidsplan 'Missie, visie & beleid 2007-2010' (zie bijlage 1). In het plan dat voor u ligt willen we - uitgaande van onze missie en visie - beschrijven wat wij wel en wat we niet willen verzamelen. We doen dit aan de hand van drie criteria: tijd, thema en geografische oriëntatie.

Wat betreft de tijdsperiode die we willen verzamelen willen we de nadruk leggen op de hedendaagse kunst (1989 - heden).

Wat betreft het thema willen we ons concentreren op kunst die zich op een of andere manier verhoudt tot sociale veranderingen, sociale diversiteit of tot maatschappelijke en economische ontwikkelingen tijdens het laat-kapitalisme.

Geografisch gezien ligt onze prioriteit bij de kunst uit Oost-Europa, het Midden-Oosten en Azië.

Natuurlijk is ons aankoopbeleid in werkelijkheid genuanceerder. Bovendien is ook de relatie met de collectie, zoals die in de afgelopen zeventig jaar is opgebouwd, een belangrijk criterium. Toch kunnen bovengenoemde criteria gezien worden als een goed hulpmiddel om onze voorkeuren voor een bepaald soort kunst of kunstenaars te benoemen. Natuurlijk kunnen deze criteria elkaar overlappen en het spreekt vanzelf dat die artistieke posities die tot meer dan één categorie gerekend kunnen worden onze speciale aandacht hebben. Waar we precies onze prioriteiten leggen is afhankelijk van het soort van werken dat we overwegen aan te kopen en kan uiteindelijk herleid worden tot een subjectieve keuze die gemaakt wordt door de directeur, in samenspraak met de conservatoren en een internationale, externe adviescommissie van deskundigen. Kunstwerken en projecten die zich niet verhouden tot een of meer van deze prioriteiten en bovendien geen relatie hebben met de verzamelgeschiedenis van vóór 2004 komen niet voor een aankoop in aanmerking.

Collectiepresentaties

Als vorm voor de presentatie van onze collecties hebben we gekozen voor *Plug In* en *Living Archive* (zie paragraaf 4.4). We willen deze vormen van presenteren continueren tot 2010, met een evaluatie in 2009. Deze evaluatie zal leiden tot de ontwikkeling van nieuwe presentatiemodellen en strategieën vanaf 2010. In het verleden van het beleid in het verleden willen wij ook in de toekomst internationale collectiepresentaties ontwikkelen. Als eerste denken we daarbij aan een tentoonstelling van hoogtepunten uit onze collectie in 2010 tijdens de Wereldtentoonstelling in Sjanghai. We zijn druk bezig de nodige contacten te leggen om deze doelstelling te realiseren.

Onderzoek

In de komende twee jaar willen we onderzoek doen naar een aantal thema's, kunstenaars en werken (zie paragraaf 4.6). Daartoe behoort onder meer een onderzoek naar internationaal museumbeleid en met name naar een aantal belangrijke voorbeelden van institutionele vernieuwingen of creatieve vernieuwers van het museumbeleid na 1945. De resultaten van dit onderzoek zullen gepubliceerd worden in de serie VAMPR (Van Abbemuseum Public Research). Het eerste deel in deze serie is gewijd aan de geschriften van de Poolse kunsthistoricus, conservator en criticus Jerzy Ludwinski en zal verschijnen in oktober 2007. Deze publicatie gaat vergezeld van een presentatie in *Plug In*.

Internationale samenwerking

Het Van Abbemuseum heeft altijd samengewerkt met instellingen in het buitenland. Deze internationale samenwerkingen willen we in de komende jaren intensiveren. We hebben daartoe contacten gelegd met een aantal gelijkgezinde instellingen in het buitenland. Deze contacten moeten leiden tot nauwe samenwerking op het gebied van de organisatie van tentoonstellingen en de aanleg en uitwisseling van de collectie. Besprekingen hierover zijn gaande met het MuHKA in Antwerpen, het MACBA in Barcelona en het nieuwe Muzeum Sztuki Nowoczesnej in Warschau (zie paragraaf 4.1).

2. TAAKSTELLING

Het Van Abbemuseum is gesticht in 1936. De organisatie, collectie en activiteiten werden vooral na de Tweede Wereldoorlog systematisch uitgebreid onder het beleid van (achtereenvolgens) Edy de Wilde (1946 - 1963), Jean Leering (1964 - 1973), Rudi Fuchs (1975 - 1987) en Jan Debbaut (1988 - 2003). Vanaf 1 augustus 2004 is Charles Esche als directeur aangesteld.

Het museum is een vakdienst binnen de gemeente Eindhoven, waarvan de taakstelling conform de doelstelling in de programmabegroting 2007-2011 als volgt werd vastgesteld: " Het promoten en toegankelijk maken van hedendaagse beeldende kunstuitingen van kwalitatief zeer hoog, internationaal niveau teneinde betrokkenheid te vergroten en educatie en recreatie te bevorderen".

Het museum doet dit door:

- het in stand houden van een museum
- het verwerven, conserveren en tentoonstellen van een eigen kunstcollectie
- het organiseren van educatieve activiteiten zoals cursussen, rondleidingen, lezingen en symposia
- het voorzien in educatief/promotioneel materiaal zoals boeken, catalogi en brochures
- het in stand houden en uitbreiden van een hoogwaardige bibliotheekcollectie
- het organiseren van tentoonstellingen met werk van derden

Het beschikt daartoe over eigen gebouwen, waaronder een tentoonstellingsruimte van 4.000 m², een personeelsbestand van 40 fte's, ca. 60 freelancers en uitzendkrachten en 120 vrijwilligers. Het exploitatiebudget bedraagt in 2007 € 5.500.000,00. Het artistieke beleid valt onder de verantwoordelijkheid van de directeur, daarin bijgestaan door een wetenschappelijke staf van 1 conservator collectie, 1 conservator tentoonstellingen, 1 conservator bibliotheek/archief en een jaarlijks wisselend aantal gast- en researchconservatoren. De zakelijke processen worden aangestuurd door een zakelijk adjunct-directeur. De directeur wordt inhoudelijk bijgestaan door een externe 'commissie van bijstand' waarin een aantal deskundigen zitting hebben

In de tweede helft 2006 heeft het museum zich geconcentreerd op een veelomvattende reorganisatie waarin een scheiding van artistieke (primaire) en zakelijke (secundaire) taken wordt voorgesteld. Ook heeft het museum de artistieke visie van directeur Charles Esche voor de komende jaren schriftelijk vastgelegd. In februari 2007 is het dossier met de nieuwe missie & visie en beleidstrategie van het Van Abbemuseum door de Gemeenteraad goedgekeurd. In mei 2007 is het Management-plan 2007/2010 door het college van b&w goedgekeurd.

Bijlage 2 geeft een overzicht van het aankoopbudget voor kunstwerken.

3. SAMENSTELLING COLLECTIES

3.1 Collectie kunstwerken

Wij volstaan hier met een beknopte beschrijving van omvang, samenstelling en basiskenmerken. Voor meer informatie verwijzen we naar het in 2002 verschenen *Collectieboek*.

Omvang en samenstelling

Het Van Abbemuseum bezit een rijk geschakeerde collectie van hoge kwaliteit, die behoort tot de belangrijkste verzamelingen van moderne en hedendaagse beeldende kunst zowel in Nederland als daarbuiten, in de Vlaamse en Duitse regio.

In juli 2007 omvatte de collectie 2684 inventarisnummers, ingedeeld in de volgende rubrieken:

schilderkunst	554 inv.nrs
beeldhouwkunst	211 inv.nrs
tekenkunst	421 inv.nrs
grafiek	863 inv.nrs
fotografie	210 inv.nrs
installaties	97 inv.nrs
audiovisuele werken	194 inv.nrs
diversen	134 inv.nrs

Dit aantal is exclusief de inventarisnummers die onderdelen van kunstwerken betreffen en inclusief 173 langdurig bruiklenen van derden (waarvan 98 van publieke instellingen en 75 van privé-personen).

Daarnaast heeft het museum van de Stichting René Daniëls 1047 inventarisnummers in langdurig bruikleen ontvangen (92 schilderijen, 60 bladen grafiek, 5 ruimtelijke werken en 890 tekeningen, notities e.d.).

De collectie was in 2007 verzekerd voor ca. € 150.000.000,00.

Basiskenmerken

De verzameling bestrijkt de periode vanaf 1900 en is opgebouwd uit een aantal goed uitgebouwde ensembles. Daarbij is vooral van belang de Lissitzky-verzameling, die als basis dient voor ons beleid en een voortdurende bron van inspiratie vormt. Daarnaast zijn de volgende stromingen vertegenwoordigd: het Kubisme, de Stijl, het Russisch Constructivisme en het Expressionisme, de Nederlandse figuratie tijdens het interbellum, Cobra, École de Paris, Zero, het Neo-Constructivisme, de materieschilders, Minimal Art, Conceptuele kunst, Arte Povera, de Duitse schilderkunst van de jaren '70 en '80 en enkele vanaf de jaren '80 en '90 geformeerde ensembles sculpturen, installaties en videokunst.

De verzameling wordt vooral gekenmerkt door haar kwaliteit en de integratie van Nederlandse kunst in een internationale context. Ze is vanaf haar ontstaan niet gericht op encyclopedische volledigheid, maar op een bewuste keuze voor de uitbouw van specifieke ensembles met een hechte onderlinge samenhang. Het verzamelbeleid, dat pas na de Tweede Wereldoorlog een duidelijke vorm kreeg, wordt gekenmerkt door het artistieke beleid van de opeenvolgende directeuren, Edy de Wilde, Jean Leering, Rudi Fuchs en Jan Debbaut. Zij hebben telkens andere accenten gelegd, gericht op hun eigen tijd. Daarbij is steeds gestreefd naar een evenwichtige

verankering van de ontwikkelingen in Nederland in een internationale context, en naar een directe relatie tussen het aankoop- en het tentoonstellingsbeleid. Van de meeste kunstenaars die in de verzameling zijn vertegenwoordigd werden ook belangrijke tentoonstellingen georganiseerd, zodat de collectie tevens een kunsthistorisch en betekenisvol residu vormt van de tentoonstellingsgeschiedenis van het museum en de wijze waarop het museum op de artistieke en culturele ontwikkelingen in een bepaalde periode heeft gereageerd.

Het belang van de verzameling berust tevens op de aanwezigheid van een aantal belangrijke individuele kunstwerken variërend van *Hommage à Apollinaire*, 1912 van Chagall, *Die Macht der Musik*, 1918 van Kokoschka, de *Prounenraum* (1923, reconstructie 1971) van Lissitzky, de Beuys-kamer uit 1971 en het *Tapis de Sable*, 1974 van Broodthaers tot de installaties *Categorical Imperative and Morgue*, 1999 van Mike Kelley, *Aktiengesellschaft*, 2002 van Maria Eichhorn, *Piccadilly Circus*, 2003 van Paul McCarthy en *Repetition*, 2005 van Artur Zmijewski.

Een kritische beschouwing van het aankoopbeleid tot 2004 heeft een aantal inzichten opgeleverd die hebben geleid tot meer aandacht voor het werk van vrouwelijke kunstenaars, een verbreding van het verzamelgebied naar Oost- en Centraal-Europa, West-, Centraal- en Zuidoost-Azië, de concentratie op een aantal duidelijk omschreven thema's die sociale vraagstukken aan de orde stellen en aanvulling van het ensemble uit de jaren negentig. Dit heeft geleid tot aankopen van werken van onder meer Billing, Bartana, flyingCity, Eichhorn, Karamustafa, Maljkovic, Murtezaoglu, Narkevicius, Otto-Knapp, Perjovschi, Rhii, Sasnal, Snyder, Solakov, Van de Stokker, Ugay, Wulia en Zmijewski.

3.2 Bibliotheek en archief

Omvang en samenstelling

De bibliotheek is gespecialiseerd in wetenschappelijke literatuur op het gebied van de moderne en hedendaagse beeldende kunst. Zij is gratis toegankelijk en beschikt anno 2007 over ruim 130.000 titels: tentoonstellings- en collectiecatalogi, boeken, tijdschriften, video's en cd-roms. Door aankopen, schenkingen en ruilverkeer met musea over de gehele wereld groeit de bibliotheekcollectie jaarlijks met ongeveer 4.000 titels. Verder heeft de bibliotheek zeventig abonnementen op nationale en internationale kunsttijdschriften.

De archiefafdeling van het museum omvat 3150 dossiers met informatie over tentoonstellingen, kunstenaars en de historie van het museum. Daarnaast is het collectiearchief met 2700 dossiers in de bibliotheek ondergebracht. Alle archiefstukken over het museum uit de verzameling van het Streekarchief van de Gemeente Eindhoven zijn vervreemd sinds 2003 en sinds die periode bewerkt en toegankelijk gemaakt – ook op Het Internet - via VUBIS Smart.

Basiskennmerken

De verzameling van de bibliotheek vertoont een duidelijke link met de kunstcollectie en met het tentoonstellingsbeleid. Zo bezit de bibliotheek een rijke verzameling publicaties rondom o.a. het Russische Constructivisme, Neo-Constructivisme, Conceptuele kunst en kunst en maatschappij. Daarnaast heeft de bibliotheek van de meeste kunstenaars die in de collectie zijn vertegenwoordigd of die deelgenomen hebben aan tentoonstellingen publicaties, documentatie en andere efemera als uitnodigingskaarten, affiches, aantekeningen, correspondentie en persberichten.

De bibliotheek is ook een verzamelaar van publicaties en informatie over kunst en kunstenaars die geen directe link hebben met de actuele vraag van de staf, maar veeleer te maken hebben met de eigen bibliotheekverzameling zoals deze inhoudelijk en functioneel in de loop der tijd is gegroeid.

4. BELEID 2008-2010

In het collectieplan 2006-2007 meldden we dat een kritische beschouwing van het aankoopbeleid tot 2004 heeft geleid tot een aantal inzichten die om bijstelling vroegen. Ten eerste hebben we vastgesteld dat in het verleden in verhouding weinig werk is aangekocht van vrouwelijke kunstenaars. Ten tweede lag de nadruk zowel in het tentoonstellings- als het aankoopbeleid op de West-Europese kunst en de kunst van de Amerikaanse Oost- en Westkust. En ten derde stelden we vast dat de kunst uit de jaren negentig niet optimaal vertegenwoordigd is. Aan elke van deze drie punten willen we de komende jaren extra aandacht besteden. Daarnaast realiseren we ons ook dat – mede doordat onze middelen beperkt zijn - ons verzamelbeleid zich moet concentreren op bepaalde doelen en concepten. We moeten duidelijke keuzes maken.

Verbreding van het begrip collectie

Vanaf 2006 beschouwen wij onze archieven en onze bibliotheekcollectie als onderdeel van onze museumcollectie. Onder archief verstaan we zowel de archieven die betrekking hebben op het Van Abbemuseum (het tentoonstellingsarchief, het collectiearchief en het bedrijfsarchief) als de archieven van de voormalige Gate foundation die eveneens in het museum zijn ondergebracht. We realiseren ons meer en meer hoe belangrijk de informatie in deze archieven en de bibliotheek is voor onderzoek naar het museum in het algemeen en de collectie kunstwerken in het bijzonder, nu en in de toekomst. Dit besef heeft onder meer geleid tot extra aandacht voor een bredere documentatie van kunstwerken in onze collectie, waaronder het registreren op video van gesprekken met kunstenaars waarvan we werken hebben aangekocht. Deze kunstenaarsinterviews hebben tot doel een bredere interpretatie van het kunstwerk in de toekomst mogelijk te maken. Daarmee willen we niet alleen een herinterpretatie bevorderen, maar ook zoeken naar manieren om een kunstwerk te behouden, anders dan het behoud van het materiële object. Intussen zijn gesprekken gevoerd met Paul McCarthy, Jason Rhoades, Pavel Büchler, Marten Spangberg, en Bik Van der Pol.

4.1 Collectievorming

COLLECTIE KUNSTWERKEN

Ons beleid ten aanzien van collectievorming concentreert zich rond drie verschillende criteria: tijd, thema en geografische oriëntatie.

Tijdsperiodes

- 1900 - 1959

Uitbreiding van dit collectieonderdeel 1900-1959 streven we niet systematisch na. Alleen wanneer zich zeer uitzonderlijke kansen voordoen zullen we van dit uitgangspunt afwijken. Voor dergelijke aankopen zullen meestal extra financiële middelen gevonden moeten worden.

- 1960 - 1989

Het museum is bekend om zijn belangrijke verzameling werken van de Russische kunstenaar El Lissitzky, aangevuld met werken van de Hongaar Moholy-Nagy. Dit collectieonderdeel van Oost-Europese en Russische kunst willen we uitbreiden met een aantal kunstenaars uit dit vroeger socialistische deel van Europa. Wij realiseren ons dat dit streven in verband met prijzen en beschikbaarheid van de juiste werken niet op korte termijn gerealiseerd kan worden. De

aandacht in de kunstwereld voor deze werken is enorm gegroeid en wij moeten zoeken naar extra middelen om dit beleid in te vullen. In iedere geval, willen wij ons beperken tot een aantal kunstenaars die naar ons idee van groot belang zijn.

In verband met het belang, de beschikbaarheid en de relatief lage prijs is het museum begonnen met de aanleg van een verzameling films en video's uit de jaren zestig en zeventig. Daarin bevinden zich werken van Bruce Nauman, John Baldessari, Paul McCarthy, Mike Kelley en Dan Graham. Vanaf 2005 wordt dit collectieonderdeel uitgebreid met videowerken van vrouwelijke kunstenaars uit diezelfde periode. Inmiddels zijn werken aangekocht van Valie Export, Joan Jonas, Martha Rosler en Carolee Schneemann.

- 1989 - heden

De uitbreiding van dit ensemble is de komende jaren een van onze belangrijkste doelstellingen. Van groot belang daarbij is dat we dit collectieonderdeel een bredere geografische basis geven. We blijven sommige werken aankopen van zowel Europese als Amerikaanse kunstenaars, maar richten ons daarnaast vooral op groepen van kunstenaars op specifieke locaties elders in de wereld. We denken daarbij aan belangrijke kunstgemeenschappen in een aantal steden. In de periode 2004-2007 hebben wij onze aandacht gericht op Istanbul, Warschau, Seoul en Tel Aviv. In de komende jaren willen wij onder meer Alma Aty en Zagreb hieraan toevoegen. Het gaat daarbij zowel om kunstenaars die uit deze steden afkomstig zijn als om kunstenaars die van buiten komen en op ontwikkelingen in deze steden reageren. Om dit collectieonderdeel weloverwogen uit te bouwen, trekken we gast- en onderzoekscuratoren aan uit de betreffende landen. Die voor een tijd van minimaal zes maanden in het Van Abbemuseum werkzaam zijn. Zij verrichten onderzoek ter voorbereiding van aankopen en tentoonstellingen. Voor 2008-10 zullen we dit beleid continueren en zo een levendige informatie-uitwisseling op gang houden. Conservatoren uit Kazakstan, Kroatië en Libanon zullen uitgenodigd worden. Op deze manier willen we onze contacten in de betreffende landen verstevigen en uitbreiden.

Thema's

- Art & Social Change

Een van de speerpunten van het nieuwe collectiebeleid betreft de aankoop van werken die sociale vraagstukken aan de orde stellen en zaken die van belang zijn voor onze plaatselijke bevolking. Het begin van de 21^e eeuw is een uiterst geschikt moment om de erfenis van de avant-garde en haar ambitie om de kloof tussen leven en kunst op te heffen nieuw leven in te blazen. Hoe problematisch dit streven ook is, het blijft een van de belangrijkste en tot dusverre onopgeloste kwesties binnen de hedendaagse kunst. In het werk van veel hedendaagse kunstenaars wordt op expliciete wijze de vraag gesteld naar de gebruikswaarde en het doel van kunst. Het museum wil deze ontwikkeling in zijn aankoopbeleid tot uitdrukking brengen en verbanden leggen en versterken tussen het ensemble historische avantgarde-kunst, het verval van de avant-garde in de tweede helft van de 20^e eeuw en de complexe situatie van vandaag. Aankopen die in de afgelopen drie jaar in dit verband zijn gerealiseerd zijn *Energy Lithuania*, 2000 van Deimantas Narkevicius, *Drifting Producers*, 2003-2005 van flyingCity, *REPERTOIRE. A five years Plan*, 2006-2011 van Dan Perjovschi en *Loompanics*, 2001-2006 en *Kiev 18-3-2006*, 2006 van Bik Van der Pol.

- Art & Economy

Het economische systeem is een van de belangrijkste sturende krachten in onze huidige samenleving. Het bepaalt voor een belangrijk deel hoe wij samenleven. Meer nog dan een politieke keuze is het een 'force of nature' waarmee we ons voortdurend uiteen moeten zetten. Tegen deze achtergrond willen we aandacht besteden aan kunstwerken

die inspelen op economische regels en vragen, die reageren op het bedrijfsleven of het systeem van het laatkapitalisme. *Maria Eichhorn Aktiengesellschaft*, 2002 is een recente aankoop en een goed voorbeeld van dit nieuwe collectieonderdeel.

- **Art & Identity**

Een ander belangrijk thema in de wereld van vandaag is de vraag hoe wij in een tijd van immigratie, globalisering en culturele verandering willen samenleven. Deze vraag staat centraal in het tweejarige project *Be[com]ing Dutch* waarmee we de Stimuleringsprijs voor Culturele Diversiteit 2006 hebben ontvangen. Door middel van debatten, leesgroepen, projecten door kunstenaars, tentoonstellingen, residencies en ander vormen van collectieve participatie en productie wordt gebouwd aan een 'strijdlustige culturele democratie', die onder meer nieuwe inzichten zal verschaffen in de positie van een museum in de 21^e eeuw. Ook de functie en de betekenis van de collectie zullen in dit project aan de orde worden gesteld. Het project resulteert in een grootschalige tentoonstelling in 2008 van deels in opdracht uitgevoerde nieuwe kunstwerken. Daarnaast zullen in dit kader werken voor de collectie worden aangekocht.

Andere projecten waarin ditzelfde thema aan de orde wordt gesteld zijn de tentoonstellingen *Vormen van Verzet* en *Heartland* die zullen plaatsvinden in 2007 en 2009. Daarnaast zijn voor 2010 en 2011 de projecten *The Long Decade/Former West* en *Groot Palestina* gepland, die nu nog in een vroege onderzoeksfase verkeren maar ook tot nieuwe aankopen kunnen leiden.

Geografische oriëntatie

- **Amerika**

Vanaf 2004 richt onze belangstelling voor de Amerikaanse kunst zich op kunstenaars uit de generatie vóór Paul McCarthy, waaronder Allan Kaprow en Lee Lozano. Beiden speelden een belangrijke rol in de ontwikkelingen in de kunst in het begin van de jaren zestig, toen kunstenaars de functie van kunst op losse schroeven zetten. Als uitbreiding daarop willen we in 2008 in de tentoonstelling *Heartland* aandacht besteden aan de hedendaagse kunst in de USA. We onderzoeken de kunst en visuele cultuur in het gebied langs de Mississippi rivier, als een uitbreiding van ons nieuwe geografische beleid. Wat voor consequenties *Heartland* voor de collectie zal hebben is nog niet duidelijk. Waarschijnlijkheid zal een aantal werken uit de tentoonstelling aan de collectie worden toegevoegd. Daarmee zal dit collectieonderdeel een aanvulling vormen op de aankopen door Jean Leering van kunst uit New York en Jan Debbaut van kunst uit Los Angeles.

- **West-Europa**

Ontwikkelingen in de kunst in West-Europa, onze natuurlijke basis, zullen een belangrijke rol in onze collectie blijven spelen. In het bijzonder geldt dat voor de kunst in Nederland en België, waarin onze Brabantse oorsprong wordt gereflecteerd. Het is ons streven een beperkt aantal West-Europese kunstenaars te selecteren die bij ons beleid in andere kaders zoals thema's passen. Wij willen bepaalde artistieke stellingnames in de collectie verankeren. Hoewel deze keuze jaarlijks zal worden herijkt en bijgesteld, streven we naar consistentie en een commitment aan bepaalde artistieke stellingnames – o.a. Douglas Gordon, Lily van der Stokker, Maria Eichhorn, Bik Van der Pol en anderen.

- **Oost- en Centraal Europa**

Ons beleid richt zich meer op ontwikkelingen in de kunst ten oosten van de Rijn. De veranderingen en de mogelijkheden die zich na de val van het communisme voordoen in de voormalige socialistische landen van Europa zijn voor kunstenaars een enorme inspiratiebron. De contacten tussen het voormalige West- en Oost-Europa worden langzaam maar zeker intensiever, maar moeten nog verankerd worden in museale collecties. Door goede contacten met instellingen en kunstenaars in Oost-Europa hebben wij intussen tentoonstellingen gemaakt en werken aangekocht van Maljkovic, Narkevicius, Perjovschi, Sasnal en Zmijewski. Naar onze mening produceren kunstenaars uit deze regio's vanwege hun historische positie de meest interessante hedendaagse kunst door enerzijds te reflecteren op de modernistische en avant-gardistische traditie en anderzijds nieuwe visies te ontwikkelen op de beeldcultuur die in een veranderende Europese samenleving ontwikkeld wordt. In het bijzonder vraagt Turkije, als scharnierpunt voor zowel de Europese als Aziatische cultuur, om bijzondere aandacht. Werken zijn aangekocht van Karamustafa en Murtezaoglu. Dit collectieonderdeel zal de komende jaren worden uitgebreid.

- **Azië en Noord-Afrika**

Ofschoon hun geopolitieke situatie sterk verschilt, is de maatschappelijke situatie en haar veranderlijkheid ook een belangrijke inspiratiebron voor kunstenaars in landen grenzend aan het Europese continent, zoals Libanon, Marokko en Egypte. Door immigratie vanuit deze landen zullen invloeden vanuit Noord-Afrika en het Midden-Oosten steeds duidelijker in onze eigen cultuur en directe omgeving zichtbaar worden. De cultuur uit Centraal Azië is bij ons niet erg bekend, maar de rijkdom van de visuele cultuur in deze regio zou voor ons in West-Europa wel eens heel verrassend kunnen zijn. Om redenen die samenhangen met de geschiedenis van Nederland willen wij onze aandacht richten op Zuidoost-Azië en in het bijzonder op Indonesië.

- **Latijns Amerika**

Uitbreiding van het geografische verzamelgebied tot Latijns Amerika zou een mogelijke nieuwe stap voor ons kunnen zijn. Daartoe zoeken we samenwerking met andere instellingen die deze expertise al in huis hebben. Vanwege de historische banden tussen Spanje en Latijns Amerika verdiept het MACBA in Barcelona zich al geruime tijd in de kunst en cultuur van Latijns Amerika en heeft op dit gebied een interessante collectie aangelegd. Het MACBA is geïnteresseerd in de bovengenoemde verzamelgebieden die wij op dit moment verder uitbreiden. Momenteel voeren we gesprekken om met het MACBA over het wederzijdse gebruik van beide collecties voor tentoonstellingen en collectiepresentaties, de uitwisseling van informatie en de ontwikkeling van een gezamenlijk beleid wat betreft de aankoop en het gebruik van kunstwerken en archieven. We verwachten in medio 2008 tot een overeenkomst te zijn gekomen.

Verdere uitgangspunten

- **Verhouding tot Collectie Nederland**

De erfenis van het verleden heeft overlappingen tussen kunstcollecties in Nederlandse musea met zich meegebracht. Diverse kunstenaars en kunsthistorische stromingen zijn in meerdere musea in Nederland vertegenwoordigd. De aanwezigheid van een kunstwerk in een bepaalde verzameling ontleent zijn rechtvaardiging aan de geschiedenis van deze collectie en haar specifieke eigenschappen, de doelstellingen van het museum en de verzamelgeschiedenis. De relaties tussen het kunstwerk en deze context vormen een belangrijk onderdeel van de interpretatiegeschiedenis van het werk. Deze overlappingen zijn daarom interessant en de moeite van het bestuderen waard.

Ondanks, of misschien zelfs juist door het feit dat de Nederlandse musea zich ten opzichte van elkaar steeds meer onderscheiden in missie en doelstellingen, zijn dergelijke overlappings ook in de toekomst niet te vermijden. Een zorgvuldige afweging kan er toe leiden dat meerdere musea kiezen voor het werk van dezelfde kunstenaar. Daarbij moet echter wel kost wat kost vermeden worden dat dezelfde werken worden aangekocht. Per geval zullen we hierover afspraken maken met de kunstenaar en het betreffende museum. Een goede uitwisseling van informatie is dus zeer belangrijk, zowel over het bestaande aankoopbeleid als over de stand van zaken rond uitvoering, wijzigingen en actualisaties van dit beleid. Een eerste stap in die richting is de uitwisselen van het collectieplan, waaraan wij graag zullen meewerken.

- **Het museum als opdrachtgever**

In het verleden heeft het Van Abbemuseum diverse projecten in de openbare ruimte van Eindhoven geïnitieerd in samenwerking met de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling en de dienst Stedelijke Ontwikkeling en Beheer van de gemeente Eindhoven. In dit kader is in 2006 een project gerealiseerd met John Körmeling, die een brug heeft ontworpen die het restaurant beter voor publiek toegankelijk maakt. De komende jaren willen we dit beleid uitbreiden in het kader van *Be[com]ing Dutch* met een aantal projecten in de stad Eindhoven, o.a. in de zogenoemde 'krachtwijken' en in the Philips High Tech Campus. Achterliggende gedachte is het uitbreiden van de relatie met de stad Eindhoven en het spelen van een actieve rol in het functioneren van de stad. Het resultaat kan in de collectie van het museum opgenomen worden, zowel in de vorm van een aankoop, als in de vorm van documentatie van een project.

- **Media**

Het is nooit ons streven geweest werken te verzamelen op medium of techniek. Dit beleid zal ook in de toekomst gehandhaafd blijven.

- **Samenhang met het tentoonstellingsbeleid**

Tentoonstellingsprogramma en collectie hebben elkaar altijd wederzijds beïnvloed. Dit geldt zowel voor tijdelijke tentoonstellingen als collectiepresentaties. Door de nauwe samenwerking tussen conservator en kunstenaar ontstaat een goed overzicht van het werk en het standpunt van de kunstenaar, is bekend welke werken nog beschikbare zijn voor aankoop en welke werken binnen de context van de collectie van betekenis kunnen zijn. In het kader van *Plug In* kunnen wij mogelijke nieuwe aankopen uittesten in de context van de collectie. Bovendien kunnen we tijdens de inrichting meer informatie van de kunstenaar krijgen over het werk en afspraken maken over installatie, conservering en uitleen.

- **Geen onderscheid tussen internationaal, nationaal, regionaal**

Het is ons streven een kwalitatief hoogwaardige en interessante collectie op te bouwen, waarbij we geen verschil willen maken tussen internationale, nationale of regionale kunst. Wel willen we juist met kunstenaars in de regio een bijzondere relatie opbouwen door middel van discussies en speciale activiteiten. Een voorbeeld daarvan is het project *Yourspace*, een podium voor discussie en het presenteren van ideeën over hedendaagse kunst en cultuur. Regionale en internationale kunstenaars en activisten kunnen hier informatie uitwisselen en met elkaar discussiëren. Deze activiteiten staan los van de collectievorming, maar kunnen er toe leiden dat op langere termijn relaties met bepaalde kunstenaars uit de regio worden opgebouwd die op hun beurt weer tot aankopen kunnen leiden.

Schenken en langdurige bruiklenen van derden

Het Van Abbemuseum stelt zich in principe gereserveerd op ten aanzien van het aanvaarden van schenkingen (in de vorm van kunstwerken) en langdurige bruiklenen. Aan het aanvaarden van een schenking gaat een periode vooraf waarin beide partijen onderzoeken in hoeverre het aangeboden kunstwerk daadwerkelijk op zijn plaats is binnen het museum en of het museum aan de verwachtingen van de schenker kan en wil voldoen.

Langdurige bruiklenen vormen een niet te onderschatten risico binnen een collectie. Het gevaar bestaat dat er 'omheen' wordt verzameld. Wanneer een bruikleen later door de bruikleengever wordt teruggetrokken, ontstaan gaten die door de waardeinstijging niet of niet gemakkelijk kunnen worden hersteld. Het museum is daarom van mening dat de collectie niet geformeerd mag en kan worden rond sleutelwerken die niet in eigendom zijn. Langdurige bruiklenen zijn wel aanvaardbaar wanneer ze een (soms belangrijke maar nooit cruciale) aanvulling vormen op een collectieonderdeel, of wanneer goede afspraken gemaakt kunnen worden over verwerving door het museum in de toekomst. Zijn de langdurige bruiklenen afkomstig van andere overheidsinstellingen, dan zijn deze risico's kleiner, maar nog steeds niet volledig uit te sluiten.

Het behoud en beheer van kunstwerken brengt kosten met zich mee. In het verleden nam het museum ook voor de langdurige bruiklenen al deze kosten voor eigen rekening. Door voortdurende stijging van deze kosten zijn we genoodzaakt om samen met de eigenaren van de langdurige bruiklenen naar oplossingen te zoeken.

Afstoten, langdurige bruiklenen aan derden

Ten aanzien van het afstoten van collectieonderdelen staat het Van Abbemuseum enigszins gereserveerd. De collectie is beperkt van omvang en van hoge kwaliteit. De uitbreiding van de tentoonstellingscapaciteit heeft tot doel deze verzameling permanent in wisselende presentaties te tonen. Minder actief te tonen werken - wanneer daartoe aanleiding is - uitgeleend aan overheidsinstellingen of collega-musea. Van een inactief deel van de collectie dat in aanmerking zou komen voor afstoting is vooralsnog geen sprake. Bovendien is de collectie, door de samenhang tussen aankoop- en tentoonstellingsbeleid een neerslag van de geschiedenis van het museum en is als geheel daarom van groot belang voor de receptiegeschiedenis.

Langdurige bruiklenen aan derden vallen uiteen in twee categorieën:

1. Bruiklenen aan niet-museale instellingen voor representatieve doeleinden, waaronder de Raad van State en de gemeente Eindhoven.
2. Bruiklenen aan collega-musea in Nederland (het Groninger Museum, het Gemeentemuseum Den Haag, het Museum Slager in Den Bosch en Museum Kempenland in Eindhoven).
3. Daarnaast bevat de collectie een aantal werken die uitstekend als ruilobject zouden kunnen fungeren. Een beleid ten aanzien daarvan wordt de komende jaren uitgewerkt.

In 2007 waren in totaal 45 werken langdurig uitgeleend aan derden (waarvan 31 aan niet-museale instellingen zoals de gemeente Eindhoven en de Raad van State voor representatieve doeleinden en 14 aan collega-musea).

Bruikleenverkeer

Ten aanzien van bruikleenaanvragen van museale instellingen in binnen- en buitenland is het Van Abbemuseum in het verleden altijd zeer coöperatief geweest. Bruikleenaanvragen worden beoordeeld op: concept en belang van de tentoonstelling, professionaliteit van de aanvragende instelling, conditie van de ruimtes wat betreft klimaat en beveiliging. Daarnaast spelen in de beslissing mee: de conditie van het werk en uiteraard de beschikbaarheid.

Helaas hebben wij niet de capaciteit om kosten die gemaakt worden voor bruiklenen aan derden voor eigen rekening te nemen. Bij bruiklenen buiten Nederland brengt het museum daarom bij toekenning van het bruikleen administratiekosten in rekening plus een aanvullend bedrag per werk voor het maken van het conditierapport en de voorbereiding van het transport. Binnen Nederland worden geen kosten in rekening gebracht, behalve wanneer er sprake is van 'out of pocket expenses'.

Bijlage 3 geeft informatie over het aantal bruiklenen in de afgelopen 10 jaar.

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

Collectievorming bibliotheek

Voor de komende twee jaar zal het verwervingsbeleid van de bibliotheek de in het verleden uitgezette strategie voortzetten. Dit beleid bestaat uit vier lijnen:

Het verzamelen van literatuur over de actuele kunst.

Het verwerven van primaire, historische bronnen om de Lissitzky-collectie te contextualiseren.

Verdere opvulling van hiaten in de collectie ontstaan door veranderingen in het museale beleid.

Het verder uitbouwen van de collectie kunstenaarsboeken, met als belangrijk gebied de hedendaagse varianten op het conceptuele kunstenaarsboek, zoals publicaties van Pavel Büchler, Hans Peter Feldmann, Maria Eichhorn en Joachim Schmid.

De bibliotheekcollectie is een afspiegeling van de geschiedenis van het museum, zowel de tentoonstellingsgeschiedenis als de aankoopshistorie. Speciale aandachtsgebieden in de collectie van de bibliotheek zijn dan ook publicaties op het gebied van het Expressionisme, Ecole de Paris en de Franse religieuze kunst (beleid Edy de Wilde), het Constructivisme, Zero en Nul en de kunstsociologie (beleid Jean Leering), de Minimal Art, Conceptuele kunst en Fluxus (beleid Rudi Fuchs en Jan Debbaut). De bibliotheek is erop gericht deze deelcollecties niet alleen uit te breiden met hedendaagse componenten maar ook te contextualiseren en te vervolmaken met nieuwe beschouwingen ten aanzien van deze onderwerpen.

Daarnaast heeft er een uitbreiding plaatsgevonden, door schenkingen en gerichte aankopen, van publicaties over de onderwerpen kunst en politiek, kunst en maatschappij en geëngageerde kunst. Ook uitgaven van kunstenaarsinitiatieven en het alternatieve circuit worden actief verzameld. Speciale aandachtsgebieden in de collectie van de bibliotheek zijn kunstenaarsboeken en publicaties op het gebied van de Minimal Art, Conceptuele kunst en Fluxus. Van kunstenaars als Richard Long, Hamish Fulton, Douglas Gordon, Stanley Brouwn, Sol LeWitt en Gilbert & George heeft de bibliotheek nagenoeg alle publicaties, aangevuld met uitnodigingen, affiches en speciale uitgaves zoals multiples en edities.

Door het Vriendenbibliotheekfonds is de bibliotheek in staat om deze verzameling actief uit te breiden, met publicaties, multiples en andere uitgaven in kleine oplages van hedendaagse kunstenaars die verwantschap vertonen in hun werk met de 'historische' collectie kunstenaarsboeken. Aan de bibliotheekcollectie konden vorig jaar bijvoorbeeld alle kunstenaarspublicaties van Pavel Büchler worden toegevoegd.

In het afgelopen jaar is getracht de collectie over niet-westerse kunst en kunstenaars, alsmede de kunsttheoretische geschriften over dit onderwerp uit te breiden en de hiaten in te vullen. Ook de gastconservatoren leveren door hun specifieke achtergrond en expertise daar een bijdrage aan. Met het verwerven van de bibliotheek en het archief van de Gate foundation is onder deze doelstelling een solide basis gelegd en kan er in de toekomst gericht op hedendaagse documentatie over dit onderwerp worden verworven.

Omdat het bibliotheekbeleid erop gericht is om nieuwe deelcollecties die worden toegevoegd aan de bibliotheek/archiefcollectie te verankeren, betekent de toevoeging van de Gate foundation dat de toegang tot historische achtergrondinformatie gegarandeerd wordt. In de samenvoeging komt ook een uniek aspect naar voren. De omvangrijke op overwegend westerse canon gebaseerde archief- en bibliotheekcollectie van het Van Abbemuseum en de op niet-westerse kunst en dus canondoorbreekende collectie van de Gate foundation anderzijds, geven aan beide een extra dimensie. Daadwerkelijk kan onderzoek plaatsvinden naar de oorsprongen van de westerse en de niet-westerse kunst en naar de mechanismen die de verschillende posities in de kunstwereld historisch hebben bepaald. Deze kunsthistorische maar ook maatschappelijke dialoog kan dan plaatsvinden binnen de context van het museum. Met gebruikmaking van het museum als podium.

Collectievorming archief

Door het archief van het museum in te zetten in het *Living Archive*-project groeit het op drie manieren. De orale geschiedenis wordt geactiveerd door elementen van het archief aan het publiek te tonen. Het archief groeit in omvang door schenkingen van derden die geïnspireerd worden door het *Living Archive* om aanvullingen uit de eigen privé-archieven te doneren. De inhoud van het archief wordt door de steeds veranderende vraagstellingen van het *Living Archive* ondervraagd en geactualiseerd op een wetenschappelijk niveau.

Werken in het *Living Archiv*-project heeft ons doen inzien dat het verzamelen, opslaan en ontsluiten weliswaar voor het archief zelf van belang is, maar dat een veel groter belang ligt in het putten van betekenissen uit deze archieven. In de komende jaren wordt deze opvatting verder uitgebouwd en theoretisch onderbouwd door grensoverschrijdend het archief te exploreren.

Binnen het denken over het contextualiseren van kunstwerken worden ook de archieven van kunstenaars voor ons belangrijk. We denken daarbij onder meer aan het René Daniëls archief dat we graag zouden willen verwerven. Onze collectie werken van Lissitzky bestaat deels uit archiefmateriaal en is daarmee een uitstekend voorbeeld van hoe belangrijk dergelijke archieven voor een collectie kunnen zijn. Bij onze huidige en toekomstige aanwinsten intensiveren we onze pogingen om aanvullend materiaal van de kunstenaar te verkrijgen waaronder op audio of video geregistreerde interviews waarin toekomstige presentatiemogelijkheden en conserveringsopties aan de orde komen. Dit moet het mogelijk maken voor toekomstige conservatoren om beter onderbouwde beslissingen te nemen over de wijze waarop zij onze hedendaagse kunst willen tonen.

Al deze archiefvormen kunnen hun neerslag vinden in *Living Archive*-projecten, waardoor we benadrukken dat het idee en de realiteit van het archief constant in het museum aanwezig is.

4.2 Registratie en documentatie

De registratie van de collectiekunstwerken vindt plaats met behulp van het digitale collectiebeheersysteem TMS dat in 2000 in gebruik is genomen. Dit systeem vormt tevens de basis voor de digitale ontsluiting van de collectie voor het publiek. Het programma bevat uitgebreide mogelijkheden voor de documentatie van individuele kunstwerken. In 2003 is de collectie opnieuw geïnventariseerd en zijn de belangrijkste gegevens gecontroleerd.

In het collectiearchief bevindt zich per kunstwerk een apart dossier met daarin alle beschikbare informatie over aankoop, installatie, conservering en restauratie. Dit archief wordt door de afdeling collectie aangevuld en uitgebreid. Daarnaast is gestart met de aanleg van dossiers met publicaties over de kunstenaars en de individuele werken in de collectie.

Stand van zaken

In juli 2007 omvatte de collectie in totaal 2684 inventarisnummers. Alle nummers zijn op basisniveau geregistreerd in TMS. Ca. 96% van deze gegevens zijn gecontroleerd. Daarnaast is van een groot aantal werken uitgebreidere documentatie in TMS aanwezig. Ca. 82 % van de inventarisnummers is voorzien van een of meer digitale afbeeldingen. De overige werken worden digitaal gefotografeerd tijdens hun eerstvolgende presentatie in het museum en kunnen gebruikt worden voor publicatie. Voor intern gebruik worden digitale foto's gemaakt van onderdelen en verpakkingen van kunstwerken. Prioriteit ligt daarbij op de nieuwe aanwinsten en de werken die in huis worden getoond of worden uitgeleend.

In 2006 is een begin gemaakt met de digitalisering van de registratie van de 1047 werken van de Stichting René Daniëls die het Van Abbemuseum in langdurig bruikleen heeft. Naar verwachting zal de digitalisering van de basisregistratie eind 2008 zijn afgerond.

Door de toename van de werkzaamheden voor bruiklenen en tentoonstellingen, het wegvallen van de medewerker collectieregistratie (een ID-baan) en de vele wisselingen op de formatieplaats van registrator tentoonstellingen is vanaf 2004 een achterstand ontstaan in de basisregistratie. In augustus 2006 is een parttime medewerker collectieregistratie aangesteld, die tot taak heeft de nieuwe aanwinsten te registreren en de achterstanden weg te werken.

Standplaatsbeheer

De standplaatsregistratie is volledig gedigitaliseerd. In 2003 is een nieuwe standplaatscodering ingevoerd. Daarbij zijn standplaats, verpakking en kunstwerk voorzien van een barcode. Momenteel worden ook de onderdelen van de kunstwerken voorzien van een onderdeelnummer en een barcode. Prioriteit hebben de nieuwe aanwinsten en de kunstwerken die tentoongesteld of uitgeleend worden. Het barcodesysteem is gekoppeld aan TMS.

Aanpassing werkprocessen

De invoering van TMS heeft veranderingen meegebracht voor de werkprocessen rond de collectie (registreren, documenteren, opslaan, uitlenen, verzenden, conserveren en restaureren). Deze veranderingen hebben tot doel de efficiëntie van de werkprocessen te verhogen en de kwaliteit en betrouwbaarheid van de gegevens te garanderen. De beschrijving van de nieuwe werkprocessen wordt vastgelegd in het *Kwaliteitshandboek Van Abbemuseum*. De functies registreren, documenteren, opslaan, uitlenen en inspecteren zijn intussen beschreven.

4.3 Behoud en beheer

Preventieve conservering

De depots en tentoonstellingsruimtes in de nieuwbouw voldoen aan de huidige standaards op het gebied van passieve conservering. In de tentoonstellingsruimtes zijn temperatuur en luchtvochtigheid, luchtfiltering en verlichting computergestuurd reguleerbaar. Het invallende daglicht wordt gefilterd met behulp van UV-werend glas. De drie depots zijn voorzien van gescheiden, computergestuurde en volledig regelbare beheersystemen voor luchtvochtigheid, temperatuur en luchtfiltering. Ook de inrichting van de depots (kasten, rekken) voldoet aan de nieuwste normen.

In verband met de aankoop van een aantal grote installaties is uitbreiding van de capaciteit van het buitendepot nodig. Aan het vloeroppervlak van 640 m² wordt 360 m² toegevoegd. Eind 2007 en begin 2008 wordt deze uitbreiding in gebruik genomen.

Actieve conservering

Wat betreft de actieve conservering is de stand van zaken als volgt:

- De werken op papier zijn - voor zover mogelijk - voorzien van zuurvrije passe-partouts en/of opslagdozen. Deze materialen dienen na 10 jaar vervangen te worden. Ter vervanging gebruiken we zuurvrije materialen die pas na 15 tot 20 jaar aan vervanging toe zijn.
- Van de schilderijen heeft 50% een beschermende achterwand nodig. Daarvan is 40% gerealiseerd. Het resterende deel wordt uitgevoerd wanneer daar aanleiding toe is (bijvoorbeeld bij langdurig transport van de werken bij uitleen). De schilderijen zijn - indien mogelijk - voorzien van een professioneel ophangstelsel.
- De opslagwijze van grote sculpturen en complexe installaties is een zaak van voortdurende zorg en investering. De invoering van TMS maakt het mogelijk onderdelen van complexe installaties gescheiden op te slaan, waardoor het natuurlijke materiaalverval kan worden vertraagd. Prioriteit ligt bij de nieuwe aanwinsten. Alle gebruikte conserveringsmaterialen voldoen aan de huidige normen. Voor de opslag van de objecten in de depots zoeken we naar meer gestandaardiseerde methodes gebaseerd op het Europese pallet- en containerformaat. Door aan te sluiten bij Europese logistieke standaardsystemen kunnen kosten en tijd bespaard worden bij opslag en transport.
- Wat betreft de conservering van de videowerken sluit de werkwijze aan bij de normen zoals geformuleerd in het project *Conservering videokunst* van de *Stichting behoud moderne kunst*. De gehele collectie videokunst is geconserveerd op Betacam analoog of Betacam digitaal. Van elk werk is een vertoningskopie op dvd gemaakt. Nieuwe werken worden zoveel mogelijk aangekocht op Betacam digitaal.
- Conservering van fotowerken is een apart kennisgebied, waarmee het museum nog niet veel ervaring heeft. Wel is geïnvesteerd in opleidingen voor enkele medewerkers van de afdeling behoud en beheer. De fotowerken zijn inmiddels opgeslagen in materiaal dat geschikt is voor de conservering van foto's (PAT-getest materiaal). Een echt conserveringsplan ontbreekt nog.
- Voor de films die voor 1989 zijn aangekocht moet een conserveringsplan worden opgesteld. Voor de films die na 1989 zijn aangekocht geldt dat het origineel extern is opgeslagen en wordt geconserveerd.
- Vanaf de jaren zestig is het gebruik van vergankelijke materialen en kunststoffen in kunstwerken steeds algemener geworden. De conservering van deze materialen is de laatste jaren een belangrijk aandachtspunt geworden. Vooral de conservering van kunststof vraagt om extra kennis en aandacht.

Medewerkers van de afdeling behoud en beheer volgen de ontwikkelingen in dit vakgebied via cursussen en werkgroepen van het ICN.

Complexe installaties

Met de veranderende hoedanigheid van het kunstwerk neemt ook het aantal complexe installaties in de collectie toe. Voorbeelden hiervan zijn werken als *SLOTO - The Secret Life of the Onion*, 2002-3, *Piccadilly Circus*, 2003 van Paul McCarthy en *No Ghost Just a Shell*, 1999-2002 van Pierre Huyghe en Philippe Parreno, *Repetition*, 2005 van Artur Zmijewski en *Maria Eichhorn Aktiengesellschaft*, 2002 van Maria Eichhorn. Deze werken zijn complex wat betreft hun installatie of bevatten procesmatige aspecten en vrijheden wat betreft de installatie die duidelijk maken dat het kunstwerk zijn statisch karakter verloren heeft en continu in verandering is. De registratie, documentatie, conservering en restauratie van deze werken vraagt om een heel nieuwe benadering. Een installatieplan, informatie over de condities waaronder het werk kan worden geïnstalleerd (zowel in artistieke zin als wat betreft conservering en restauratie), documentatie van de opstellingen in het verleden, richtlijnen voor installatie in de toekomst gekoppeld aan de interpretatie die het werk wil oproepen, zijn geen overbodige luxe. Inmiddels hebben we enige ervaring hiermee opgedaan en onze kennis uitgebreid door deelname aan het project *Preservation and re-installation of installation art*, dat is gerealiseerd door het ICN i.s.m. een groot aantal musea in Europa met een financiële bijdrage van de Europese Unie in het kader van het *Culture 2000* programma. Dit project is medio 2007 afgerond. Om de opgedane kennis in praktijk te brengen, wordt vanaf 2007 jaarlijks extra budget vrijgemaakt. Daarmee worden de meest complexe installaties in de collectie voorzien van een installatiehandleiding. Doel daarvan is de betreffende informatie beter te bewaren en toegankelijk te maken, de opbouw van de werken efficiënter te laten verlopen en de kans op schade te verminderen. De prioriteit ligt daarbij bij de nieuwe aanwinsten en de complexere installaties die in het museum worden gepresenteerd.

Restauratie

Het Van Abbemuseum heeft geen restauratoren in vaste dienst. De conservator collectie is verantwoordelijk voor de uitvoering van restauraties en onderhoudt daartoe contacten met diverse freelance restauratoren. Restauraties aan de 'klassieke werken' in de collectie en de werken die regelmatig worden getoond of uitgeleend hebben prioriteit.

4.4. Collectiepresentaties

COLLECTIE KUNSTWERKEN

Een collectie vertegenwoordigt een schat aan ideeën, visies, standpunten, opvattingen en meningen. Zij fungeert als ons cultureel geheugen, ze weerspiegelt de geschiedenis van onze verbeelding en ons culturele denken. Hoe kunnen we deze collectie zo tonen dat ze tot de verbeelding van de hedendaagse kijker spreekt en uitdaagt tot reflectie? Hoe kunnen we onderzoeken wat zijn betekenis en waarde is in de wereld van vandaag? Hoe kunnen we de kunsthistorische benadering vervangen of aanvullen met andere, meer subjectieve standpunten en interpretaties? Welke presentatievormen zijn mogelijk buiten de chronologische, kunsthistorische of thematische? Hoe kunnen we deze overwegingen delen met een breed publiek?

Om een antwoord op deze vragen te vinden schuwen we het experiment niet. We denken daarbij aan experimenten met zowel de presentatiewijze als de samenstelling van de presentaties en de context waarin de werken worden getoond. Ook het proces dat leidt tot deze keuzes is onderwerp van onderzoek en experiment.

Sinds de opening van de nieuwbouw in 2003 is er voldoende ruimte om naast de wisseltentoonstellingen delen van de collectie in wisselende opstellingen te tonen. Tot eind 2005 vonden deze presentaties plaats in die ruimtes die niet voor wisseltentoonstellingen werden gebruikt. Vanaf oktober 2005 wordt de oudbouw gebruikt voor wisseltentoonstellingen en heeft de collectie een vaste plaats gekregen in de nieuwbouw van het museum.

Plug In

Re-imagining the collection

Uitgaande van de labyrintische architectuur van de nieuwbouw en het gefragmenteerde karakter van de collectie kunstwerken hebben we een nieuw, experimenteel presentatiemodel bedacht dat we vanaf begin 2006 gedurende drie jaar verder zullen ontwikkelen. In deze periode wordt de collectie voortdurend op andere manieren getoond door middel van een reeks onafhankelijke, op zichzelf staande presentaties. Elke ruimte of zaal bevat één specifieke presentatie of 'aflevering' van *Plug In*, waaraan een eigen thema, concept of werkwijze ten grondslag ligt. Elke *Plug In* is autonoom, heeft een eigen nummer en een eigen tentoonstellingsduur. Door de ruimtes één voor één en met verschillende snelheden te wisselen, ontstaan nieuwe verbanden en onverwachte tegenstellingen. Veranderingen gebeuren flexibel en impulsief. Ze worden ingegeven door de behoefte aan het tonen van nieuwe aanwinsten of mogelijke toekomstige nieuwe aanwinsten, nieuwe interpretaties of experimentele presentatiemodellen of een nieuwe kijk op ruimte of context. Het is aan de bezoeker zelf om resonanties te ontdekken die de relatie tussen heden en verleden, oud en nieuw, bekend en onbekend veranderen.

De titel *Plug In* is enerzijds een uitnodiging aan de samensteller van een presentatie om zijn concept in te voegen in de bestaande structuur, anderzijds een uitnodiging aan het publiek om zijn intuïtie te volgen en de draad op te pakken bij die presentatie die het meest aanspreekt of juist het meest irriteert.

Dit model biedt een grote vrijheid en flexibiliteit bij het inrichten van collectiepresentaties. Op dynamische wijze kunnen verschillende gezichtspunten en verhalen naast elkaar worden gezet. Door de labyrintische structuur van het gebouw lijken bezoekers te verdwalen in ruimte en tijd. Deze tocht daagt hen uit een eigen weg te zoeken, eigen keuzes te maken en de verbeelding de vrije hand te laten. De volgorde waarin de ruimtes worden bekeken roept voortdurend nieuwe verhaallijnen en associaties op. De persoonlijke reis van de kijker staat voorop. Hij of zij krijgt de mogelijkheid om eigen keuze verbanden te leggen. You have to get lost in order to find...

Ook de taak van de museumconservator verandert. Naast het maken van eigen collectiepresentaties zullen zij gasten adviseren en begeleiden bij de ontwikkeling van nieuwe ideeën. Kunstenaars treden op als curator van hun eigen werk of tonen hun visie op de collectie, gastconservatoren uit binnen- en buitenland worden uitgenodigd om speciale projecten rond de collectie te organiseren. Geleidelijk zullen ook wetenschappers, theoretici, activisten en andere maatschappelijke groeperingen worden uitgenodigd om een bijdrage te leveren. Kunstenaars en gastconservatoren die hebben deelgenomen zijn o.a. Bik Van der Pol, Pavel Büchler, Hyunjin Kim, Deimantas Narkevicius, Kerstin Niemann, Esra Sarigedik-Öktem, Erinc Seymen, Lily van der Stokker, Elly Strik, Esther Tielemans. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de Plug In's die tot nu toe zijn georganiseerd.

Individuele bezoekers worden uitgedaagd tot een dialoog en kunnen zelf een bijdrage leveren aan dit tentoonstellingsprogramma. In het 'kijkdepot' worden op verzoek kunstwerken getoond op voorwaarde dat de aanvrager zijn of haar keuze toelicht in een korte tekst. Deze tekst wordt samen met het aangevraagde kunstwerk in het 'kijkdepot' getoond. Elke maandag wordt de presentatie in de zaal veranderd. In totaal kunnen tien tot twintig kunstwerken tegelijk worden opgesteld. Zo ontstaat een steeds veranderende 'tentoonstelling' die is samengesteld door het publiek zelf.

Het Plug In project wordt afgesloten in 2009 met een presentatie in het kader van een onderzoek naar nieuwe modellen en mogelijkheden voor collectievorming en –presentatie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met het ICN, Amsterdam (zie paragraaf 4.6).

Voor een lijst van presentaties in 2006-7 zie bijlage 4.

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

De bibliotheek zoekt doelbewust aansluiting bij de behoeften van verschillende publieksgroepen. Door het groepsbezoek te stimuleren maakt de bibliotheek zich los van de statische en traditionele uitstraling zonder de positieve en herkenbare aspecten van een wetenschappelijke bibliotheektraditie uit het oog te verliezen. Daarnaast geeft zij bezoekers het gevoel een ontmoetingsplaats te betreden waar op een creatieve manier met kunstliteratuur wordt omgegaan. Daarvoor heeft zij een aantal middelen ontwikkeld, zoals de bibliotheektentoonstellingen, die bestaan uit eigen tentoonstellingen van werken op papier, edities en kunstenaarsboeken uit eigen collectie of tentoonstellingen samengesteld door kunstenaars die daartoe speciaal zijn uitgenodigd. Verder wordt samengewerkt met verzamelaars van kunstenaarsboeken zoals Guy Schraenen en uitgevers waaronder de Moschatel Press en Coracle.

Behalve een leeszaal met digitale faciliteiten heeft de bibliotheek de beschikking over een studiebioscoop. Naast een wisselend programma van kunstenaarsfilms en video's uit de collectie zijn in deze studiebioscoop ook films op aanvraag te zien. Daarnaast worden er regelmatig boekpresentaties, lezingen, kunstenaarsgesprekken, studiedagen en cursussen kunstgeschiedenis of ander activiteiten in samenwerking met kunstacademies in de regio georganiseerd.

Living Archive

Sinds 2006 werd door de bibliotheek het project *Living Archive* ontwikkeld. Het *Living Archive* is een serie documentaire tentoonstellingen waarin het archief van het museum wordt gebruikt als een actief werkgeheugen. Zo worden de relatief statische archieven verbonden met dynamische en actuele onderwerpen. Het archief biedt als het geheugen van het museum de mogelijkheid meer te tonen dan de actuele tentoonstellingen. Door in te spelen op discussies, opvattingen en verworvenheden die bij de ontwikkeling van het museum naar voren komen voorziet het deze ontwikkeling van een historische basis. Onderzocht wordt hoe de 'verborgen' informatie op een beeldende wijze publiek kan worden gemaakt en welk effect dat heeft op ideeën over presenteren en archiveren. Daarnaast biedt het archiefmateriaal als het geheugen van het museum de mogelijkheid meer te tonen dan de actuele tentoonstellingen. Tijdens de ontwikkeling van het *Living Archive* worden andere archieven benaderd en bij het experiment betrokken. Zo werden er bruiklenen verkregen uit het archief van het Instituut voor Sociale Geschiedenis, het Instituut voor beeld en geluid. De intentie is steeds om van andere instellingen en privé-personen in Nederland en daarbuiten te leren, het eigen archief te contextualiseren en het materiaal te actualiseren. Doordat er intensief met het archiefmateriaal wordt omgegaan geeft het *Living Archive*-project ook de mogelijkheid om delen ervan te digitaliseren en materieel te verzorgen, zodat aspecten van behoud en beheer samengaan met het opbouwen van de tentoonstellingen. Daarnaast wordt het *Living Archive* gebruikt als inspiratiebron voor de bezoeker om te begrijpen waarom er gekozen wordt voor een experimenteel museumbelid en de wijze waarop dit beleid tot stand komt.

Voor het eerste *Living Archive* die geheel gewijd was aan de vermaarde tentoonstelling van Jean Leering *De Straat. Vorm van samenleven* werden de mechanismen onderzocht die maakten dat deze tentoonstelling voor de jongere curatoren en museumdirecteuren zo'n mythische proporties had gekregen terwijl het voor de toenmalige makers een harde noot was om te kraken.

Bij het tweede *Living Archive* werden historische gebeurtenissen en gebeurtenissen uit de kunstgeschiedenis en sleutelstukken uit de museumgeschiedenis gecombineerd. Af en toe werd zichtbaar dat museumbelid los stond van maatschappelijke ontwikkelingen, terwijl op andere momenten het er mee samenviel, zonder dat er nu direct een relatie te trekken viel met het al dan niet vermeende politieke engagement van de desbetreffende museumdirecteur.

Het derde *Living Archive* draagt de titel *Wo stehst Du mit deiner Kunst, Kollege?* Deze titel is ontleend aan een sleutelwerk uit het oeuvre van Jörg Immendorff en het is een metafoor voor kritische perceptie – voor kunstenaars en musea. In zes zalen van het *Living Archive* werden confrontaties getoond die zich afspeelden in het Van Abbemuseum en die handelden over steeds andere vormen van positiebepaling.

Bij het vierde *Living Archive* *De verbeelding aan de macht: Het Apollohuis* wordt een extern archief gekoppeld aan het eigen archief. Deze tentoonstelling toont de ontwikkeling van een van de meest legendarische kunstenaarsinitiatieven uit Eindhoven.

Voor een lijst van presentaties in 2006-7 zie bijlage 4.

4.5 Educatie en interpretatie

Mondelinge informatie

Mondelinge informatie heeft de laatste jaren een steeds belangrijker plaats gekregen in het museum. Het grote voordeel van mondelinge informatie is dat deze meteen afgestemd wordt op het niveau van de vragensteller. Om het publiek van dienst te kunnen zijn met het beantwoorden van inhoudelijke vragen worden de gastheren en gastvrouwen, die als vrijwilliger in het museum werkzaam zijn, getraind in het 'hardop kijken', het verwoorden van wat ze zien en ervaren bij het kijken naar kunstwerken. Het doel is om een dialoog met het publiek op gang te brengen. Wanneer de tijd ontbreekt om een vraag uitgebreid te beantwoorden, of wanneer men het antwoord niet weet, wordt de hulp ingeroepen van de Cicerone. Dit is een van de rondleiders of museumdocenten, die de rol van 'museumvraagbaak' vervult. Bij heel specifieke vragen wordt doorverwezen naar de bibliotheek alwaar de medewerkers de vraag dan overnemen.

De Cicerone is een nieuw fenomeen in de Nederlandse museumwereld. In het Van Abbemuseum vervult hij of zij de rol van inhoudelijk deskundige. Dat wil zeggen dat de Cicerone tijdens openingsuren aanwezig is om samen met de gastheren en gastvrouwen inhoudelijke vragen van het publiek te beantwoorden. De komende jaren zal de Cicerone een nog centralere plaats gaan innemen in de mondelinge informatievoorziening in het museum doordat ze ook de taak krijgen om de gastheren en gastvrouwen, die op vrijwillige basis in het museum werken, tijdens de openingsuren te trainen in kunstbeschouwing en te vertellen over de doelstellingen van het museum in het algemeen. Zo krijgt deze groep een bredere kijk op het museum en zijn ze nog meer in staat om een dialoog met het publiek aan te gaan.

Op deze manier wordt ernaar gestreefd om een cirkelbeweging op gang te brengen in de inhoudelijke informatie: de conservator vertelt de Ciceroni over de inhoud, de Ciceroni vertellen dit aan de gastheren en gastvrouwen en vervolgens samen aan het publiek. De reacties van het publiek komen terug bij de gastheren, gastvrouwen en Ciceroni en deze informeren de conservatoren weer daarover.

Schriftelijke informatie

Bij elke tentoonstelling en collectiepresentatie – en dus ook bij elke *Plug In* – wordt een informatiefolder gemaakt die op zaal gelezen kan worden of gratis meegenomen om later te lezen. Om de subjectieve invalshoek van de *Plug In* presentaties te benadrukken, worden de teksten zowel door stafleden als door externe schrijvers geschreven. De actuele informatiefolders worden ook als PDF op de internetsite van het museum aangeboden.

Digitale audio informatie

Na een uitgebreide proef met 'handheld computers' waarop spraak, muziek, stilstaand beeld en video als informatie in het museum kan worden aangeboden, is gekozen voor een veel eenvoudiger informatiemedium dat goed aansluit bij het reeds ingeslagen pad van de mondelinge informatie: de mobiele telefoon. De komende jaren wordt een groot aantal verhalen en statements beschikbaar gesteld via 040 telefoonnummers en via internet. Bekende personen vertellen iets over het museum of over een kunstwerk of tentoonstelling. Soortgelijke telefoonnummers kom je ook tegen in de stad Eindhoven. Daar kun je op bepaalde plekken ook audio informatie krijgen. Het publiek krijgt ook de kans om via dit medium een statement te laten horen. Zo wordt het gesprek verder op gang gebracht en een audio archief opgebouwd.

4.6 Onderzoek

Onderzoeksgebieden

Een van de kerntaken van het museum is het doen van onderzoek. Het Van Abbemuseum concentreert zich op twee kerngebieden:

- onderzoek naar de geschiedenis en de ideologie van musea als publieke instellingen in het algemeen
- onderzoek naar de collectie in al haar facetten en naar belangrijke artistieke posities die daarin worden gerepresenteerd

De komende jaren worden de volgende onderzoeken gerealiseerd:

- Het museum als archief

Het archief als concept vormt een van de belangrijkste onderzoeksonderwerp in de komende jaren. Dit onderzoek zal worden uitgevoerd in samenwerking met het MACBA in Barcelona. Onderzocht wordt op welke wijze kunstwerken en kunstenaarsarchieven kunnen worden toegevoegd aan een collectie zonder ze te verplaatsten uit hun oorspronkelijke locatie in bijvoorbeeld Latijns Amerika of het Midden-Oosten. Op deze manier wordt informatie niet verplaatst (van de armen naar de rijken) maar gedeeld waardoor kennis meer en meer toegankelijk wordt gemaakt. Het MACBA en het van Abbemuseum zullen hun onderzoek en de daaruit voortvloeiende archieven uitwisselen waardoor beide instituten volledige toegang tot deze collecties en archieven krijgen. Daarnaast zal onderzocht worden hoe deze bronnen via internet toegankelijk kunnen worden gemaakt. Deze studie zal langer duren dan twee jaar, maar we verwachten de eerste resultaten in de loop van 2009.

Wanneer we de kunstcollectie begrijpen als een archief, opent dat de mogelijkheid om deze verzameling op nieuwe, grensverleggende manieren te benaderen. Naast een collectie kostbaarheden wordt het een verzameling die - afhankelijk van de belangstelling en de doelstelling van de onderzoeker - vanuit verschillende invalshoeken bekeken en geïnterpreteerd kan worden. Bovendien biedt deze benadering de mogelijkheid om te ontsnappen aan de obsessie met het kunstwerk als origineel waardoor het kunstwerk weer toegankelijk wordt en de beelden en ideeën beschouwd kunnen worden als informatie die geïnterpreteerd kan worden. Dat betekent in concreto dat we moeten zoeken naar mogelijkheden om te digitaliseren en te reproduceren waardoor we onze kunstcollectie en onze archieven kunnen delen met collega-musea als het MACBA, het MuHKA en het nieuwe museum voor hedendaagse kunst in Warschau. Zo kunnen we de transportkosten voor tentoonstellingen reduceren en kunnen werken zelfs gelijktijdig op meer dan een plaats getoond worden.

- Onderzoek naar nieuwe modellen en mogelijkheden voor collectievorming en –presentatie

Het museum is een plaats waar culturele waardes worden getest en ter discussie worden gesteld. De collectie is een opslagruimte voor objecten, maar ook van herinneringen en registraties die deel uitmaken van ons collectief geheugen. Het kunstmuseum is bij uitstek de plaats waar producten van de individuele verbeelding onderdeel worden van het publieke domein. Op dit moment is grote behoefte aan een analyse en update van de positie van het museum en zijn collectie. Hoe kunnen nieuwe strategieën ertoe leiden dat het museum en de collectie de bezoeker zowel intellectueel als emotioneel uitdagen en beroeren? Welke rol spelen daarbij de kunsthistorische achtergrond, biografische gegevens, conserveringsproblematiek, politieke en economische waarde? Een onderzoeksvorstel wordt uitgewerkt en gerealiseerd in samenwerking met de afdeling onderzoek van het ICN te Amsterdam. Het onderzoek zal resulteren in een tentoonstelling in 2009, een symposium en een uitgebreide publicatie.

- **Onderzoek naar musea als 'creatieve vernieuwers'**

Het museum is een onderzoek gestart naar de creatieve bijdragen die musea, kunstinstellingen, kunstenaars en in mindere mate verzamelaars leverden aan de ontwikkeling en wisselwerking van experimentele kunst en experimentele institutionele acties vanaf de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Centraal staan de museale experimenten die hebben plaatsgevonden binnen het Van Abbemuseum, geplaatst in een internationale context. Deze onderzoeken zullen resulteren in een aantal publicaties waarvan de eerste is getiteld 'Mögliche Museen'. In samenwerking met Barbara Steiner, directeur van Galerie für zeitgenössische Kunst, Leipzig heeft het museum een onderzoek opgezet naar tien voorbeelden van innovatieve musea sinds 1945. Onder deze rubriek vallen het Stedelijk Museum, Amsterdam onder Sandberg en het Van Abbemuseum tijdens de beleidsperiode van Jean Leering. Ook aan ontwikkelingen in musea in Brazilië, Japan, Duitsland en Slovenië wordt aandacht besteed. Het boek wordt gepubliceerd in het Duits (zie VAMPRpublicaties).

- **Onderzoek naar de White Cube**

In samenwerking met de Universiteit van Amsterdam wordt gezocht naar mogelijkheden om een onderzoek te doen naar de geschiedenis van de White Cube en de reacties daarop. Dit onderzoek vindt plaats in het kader van het presentatieprogramma dat Lily van der Stokker ontwikkelt voor een ruimte die zij in het kader van *Plug In* voorzag van een door haar ontworpen behangpapier.

- **Onderzoek naar de discussies van Ian Wilson**

In de jaren tachtig heeft het museum diverse discussies van de kunstenaar Ian Wilson georganiseerd. Wilson is een van de protagonisten van de conceptuele kunst en is niet alleen met deze discussies maar ook met andere werken in de collectie van het museum vertegenwoordigd. Samen met Ian Wilson en de galerie Jan Mot in Brussel hebben we het plan opgevat een inventarisatie te maken van alle discussies van Ian Wilson en deze te publiceren in een catalogue raisonné. Het onderzoek naar de discussies wordt uitgevoerd door een onderzoeker van de Vrije Universiteit in Amsterdam. De publicatie wordt uitgebracht door het Van Abbemuseum in samenwerking met een aantal musea in Europa. De presentatie van de publicatie gaat vergezeld van een bescheiden documentaire tentoonstelling van Ian Wilson.

- **Onderzoek naar No Ghost Just a Shell**

In vervolg op het onderzoek *Presentation and re-installation of installation art* (een Europees project geïnitieerd door het ICN waaraan het museum deelnam in het kader van de SBMK) doet een studente van de Universiteit Nijmegen onderzoek naar een aantal werken die onderdeel uitmaken van het project *No Ghost Just a Shell* van de kunstenaars Pierre Huyghe en Philippe Parreno. Dit onderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de relatie tussen de individuele werken en het totale project en te bepalen op welke manieren de individuele werken kunnen worden opgesteld.

- **Onderzoek naar de Volksakademie van Vitebsk**

Gezien het belang van de Lissitzky collectie van het Van Abbemuseum in het algemeen en de periode dat Lissitzky in Vitebsk verbleef in het bijzonder, is het museum voornemens om de komende jaren onderzoek te verrichten naar de Volksakademie van Vitebsk in de periode 1918 – 1922, de jaren dat Chagall, Lissitzky, Malevitsj als leraar aan deze academie verbonden waren. Dit onderzoek richt zich op de ontwikkeling van de Volksakademie in de periode 1918 – 1922 en de relatie van de Volksakademie met de stad Vitebsk en met de communistische partij. Daarnaast wordt onderzocht hoe de werken die Marc Chagall, El Lissitzky en Kasimir Malevitsj in die periode maakten in relatie staan tot elkaar en tot werken van collega-leraren en studenten van de Volksakademie. We hopen dit onderzoek in 2010 af te kunnen sluiten met een tentoonstelling en een publicatie over het onderwerp.

Onderzoeksconservatoren

Samenwerking en uitwisseling van informatie met regio's waarop wij ons in de toekomst zullen richten is van groot belang voor een goede voorbereiding van ons tentoonstellingsprogramma en aankoopbeleid. Een van de manieren waarop we hieraan vorm geven is het uitnodigen van jonge curatoren die we graag de gelegenheid willen geven ervaringen met ons uit te wisselen en met ons te discussiëren over de ontwikkelingen in de kunst in het algemeen en in het museum in het bijzonder. Naast werkzaamheden voor tentoonstellingen doen zij onderzoek naar de collectie. Aan het einde van hun werkperiode zullen zij een kleine collectiepresentatie realiseren in het kader van *Plug In*. Een andere taak die zij voor hun rekening nemen is het samenstellen van een lijst van belangrijke publicaties uit of over de regio waaruit ze afkomstig zijn. Wij willen dit concept continueren en gastconservatoren uitnodigen uit andere relevante regio's of met voor het museum relevante specialisaties. Vanaf 2005 hebben in dit kader de volgende conservatoren in het museum gewerkt: Hyunjin Kim (Korea), Esra Sarigedik-Öktem (Turkije), Kerstin Niemann (Duitsland), Magda Ziolkowska (Polen). Voor het komende jaar verwachten we o.a. gastconservatoren uit Kazachstan en Zuid-Afrika.

Interne seminars

Een nieuwe methode die we ontwikkeld hebben om ons onderzoek tussentijds te voeden, onze kennis te toetsen en uit te wisselen met collega's en vakgenoten uit binnen- en buitenland is het interne seminar. We nodigen een aantal deskundigen uit om over een bepaald onderwerp te spreken en sluiten af met een discussie of uitwisseling van meningen en ervaringen. In 2007 hebben we twee van deze seminars georganiseerd: een over tentoonstellingen & identiteit en een over collectie & identiteit. We willen deze vorm van kennisuitwisseling in de komende jaren voortzetten.

4.7 Publicaties

Publicatiebeleid

Het publicatiebeleid van het museum kan herleid worden tot drie groepen:

1. Onderzoekspublicaties (de zgn. VAMPR publicaties)

Deze publicaties geven de neerslag en verantwoording van de onderzoeken die het van Abbemuseum uitvoert door middel van haar archieven, collectie en bibliotheek.

2. Kleine monografieën

Deze monografieën dienen als achtergrondinformatie over de kunstenaars waarvan uit tentoonstellingen werk is aangekocht door het museum.

3. Catalogi

In deze categorie staan de publicaties centraal die traditioneel worden uitgegeven naar aanleiding van een tentoonstelling.

Bij 1.

Onder de titel Van Abbemuseum Public Research (VAMPR) willen wij een aantal boeken uitgeven met teksten van interessante museumleiders sinds 1945. De eerste publicatie betreft de monografie over Jerzy Ludwinski, een Poolse kunsthistoricus, conservator en criticus die een aantal fascinerende voorstellen voor nieuwe musea heeft ontwikkeld. De tweede publicatie betreft het onderzoek naar tien voorbeelden van innovatieve musea sinds 1945 (zie par. 4.6). Dit boek wordt gepubliceerd in het Duits. Onderzocht wordt of een Engels/Nederlands versie in samenwerking met Afterall Books, Londen kan worden uitgebracht.

In deze serie zijn verder publicaties gepland over het museumbeleid van Jean Leering en de opvattingen van Lucy Lippard.

Bij 2.

In dit kader zijn publicaties uitgebracht over het werk van Yael Bartana, Avi Mograbi en Wilhelm Sasnal. Daarnaast verschijnt in deze categorie de catalogue raisonné van de discussies van Ian Wilson (zie par. 4.6).

Ontsluiting via internet

Vanaf de invoering van het digitale collectiebeheersysteem TMS in 2002 is de ontsluiting van de collectie via internet een belangrijke doelstelling. Sinds een jaar zijn ruim 150 werken uit de collectie ontsloten via de website. Via een interface worden de gegevens rechtstreeks uit het collectiebeheersysteem (TMS) op internet gepubliceerd. Het publiek kan in deze database niet alleen zoeken op kunstenaar, maar ook op stijl/stroming, trefwoorden en jaartal. Op deze manier worden de werken niet alleen individueel ontsloten, maar komen ze ook op een educatieve manier in verband met elkaar te staan. Van elke kunstenaar in deze database is ook een korte biografie opgenomen. De komende periode wordt van elke kunstenaar één werk op deze manier ontsloten, tot een totaal van ongeveer vijfhonderd werken. Daarna worden meerdere werken per kunstenaar toegevoegd zodat op termijn de hele collectie online te raadplegen is.

In 2007-2008 wordt een nieuwe museumwebsite ontwikkeld waarin de ontsluiting van de collectie voor het publiek een prominente plaats krijgt toegewezen.

BIJLAGE 1

Missie

De missie van het Van Abbemuseum is om binnen vier jaar internationaal bekend te staan als het meest radicale, innovatieve en experimentele Nederlandse museum voor moderne en hedendaagse kunst. Kernbegrippen hierbij zijn gastvrijheid en kennisuitwisseling, wat voor ons ook betekent: beïnvloeden en beïnvloed worden. Het Van Abbemuseum wil een centrum zijn voor kennisverwerving, reflecteren op de maatschappij, inzicht bieden in de visuele cultuur en als inspiratiebron dienen. Een levendige en leerzame ontmoetingsplaats worden voor kunst, kunstenaars en bezoekers uit de regio Eindhoven, maar ook voor bezoekers uit de rest van Nederland en het buitenland.

Visie

Het nieuwe beleid van het Van Abbemuseum volgt twee sporen:

- Het museum wil de belangrijkste instelling in Nederland zijn waar radicale en experimentele benaderingen worden ontwikkeld op internationaal niveau.
- Het museum wil zijn aandacht richten op de behoeftes en ambities van de inwoners van Eindhoven en de regio om op die manier een reputatie van grote gastvrijheid op te bouwen.

Dit zal de internationale reputatie van het museum verder versterken als een plek waar internationale ambitie met de aandacht voor specifieke lokale kennis wordt gecombineerd en in groter verband wordt geplaatst. Het Van Abbemuseum wil zich op deze manier onderscheiden van andere moderne en hedendaagse kunstmusea in Nederland en een inspirerende, innoverende voortrekkersrol in het Nederlandse museumbestel vervullen.

BIJLAGE 2

Aankoopbudget

Het Van Abbemuseum beschikt over een eigen vrij besteedbaar jaarlijks aankoopbudget van ca. € 221.000,00 in 2007. Bovendien ontving het museum in 2007 een provinciale subsidie voor aankopen van Nederlandse kunstenaars van € 30.000,00 en een subsidie in het kader van de *Regeling financiële ondersteuning voor museale aankopen beeldende kunst en vormgeving* van de Mondriaan Stichting voor aankopen van Nederlandse kunst van € 125.000,00. Van dit laatste bedrag is 50% geormerkt voor de aankoop van Nederlandse kunst.

Gedurende de voorbije jaren heeft een dertigtal bedrijven – verenigd in de *Stichting Promotors Van Abbemuseum* – zich ontwikkeld tot een hechte steun voor het museum op het gebied van de verdere collectievorming. Zij brengen jaarlijks een bedrag van ongeveer € 135.000,00 tot € 180.000,00 bij elkaar, waarover het museum vrij kan beschikken voor de aankoop van eigentijdse kunst.

Overzicht aankoopbudget Van Abbemuseum 1997 - 2006

Jaar	Totaal	Van Abbe	Promotors	Subsidies
1997	1.270.131	181.058	621.679	467.394
1998	379.815	184.689	54.454	140.672
1999	325.360	189.226	0	136.134
2000	580.839	191.949	162.000	226.890
2001	436.082	195.579	0	240.503
2002	966.704	200.570	630.000	136.134
2003	406.503	211.000	0	195.503
2004	361.689	214.000	0	147.689
2005	914.042	216.000	337.500	360.542
2006	374.000	219.000	0	155.000
totaal	6.015.165	2.003.071	1.805.633	2.206.461
gemiddeld	601.517	200.307	180.563	220.646
proportioneel	100%	33%	30%	37%

De resultaten: overzicht aanwinsten 1997 - 2006

Jaar	Kunstwerken				Kunstenaars						
	Totaal	Herkomst			Totaal	Aanvullend	Nieuw			Sekse	
		Regionaal	Nationaal	Internat.			Regionaal	Nationaal	Internat.	Man	Vrouw
1997	18	2	10	6	12	7	1	1	3	x	x
1998	21	1	14	6	13	9	0	3	1	x	x
1999	44	6	33	5	15	10	0	4	1	x	x
2000	35	3	4	28	9	0	3	3	3	x	x
2001	68	40	4	24	8	7	0	0	1	x	x
2002	34	2	1	31	24	6	0	1	17	x	x
2003	31	0	10	21	12	7	0	3	2	x	x
2004	10	2	5	3	8	7	0	1	0	x	x
2005	27	0	5	22	17	7	0	1	9	12	5
2006	59	1	1	57	19	6	0	1	12	13	6
Totaal	347	57	87	203	137	66	4	18	49	25	11
Gemiddeld	34,7				13,7						
Percentage	100%	16%	25%	59%						69%	31%

BIJLAGE 3

Bruiklenen aan derden

Bruiklenen aan derden t.b.v. tentoonstellingen

Jaar	Aanvragen			Geëffectueerd		
	Totaal	Nederland	Buitenland	Totaal	Nederland	Buitenland
1996	137	58	79	100	52	48
1997	141	36	105	112	34	78
1998	106	52	54	87	49	38
1999	126	55	71	60	28	32
2000	170	57	113	100	29	71
2001	127	53	74	50	22	28
2002	146	21	125	116	17	99
2003	60	18	42	16	4	12
2004	99	23	76	63	17	46
2005	108	26	82	53	3	50
2006	167	39	128	117	25	92

Toelichting:

Het aantal uitgeleende werken in 2002 is inclusief de werken die deel uitmaakten van de collectiepresentaties van het Van Abbemuseum in het buitenland.

Voor het beleid ten aanzien van langdurige bruiklenen van en aan derden wordt verwezen naar de paragrafen 4.3 en 4.4.

BIJLAGE 4

Presentaties kunstcollectie 2006-2007

- Collectiepresentaties

Nieuwbouw: Lissitzky, Moholy-Nagy, Van Doesburg, Mondriaan
vanaf 19-01-2003

Oudbouw: What happened to Art: Een keuze uit de collectie 1955-2000
20-05-06 / 17-09-06

Foyer: Rineke Dijkstra
31-01-07 / 12-06-07

- Plug In

#01: The Castle

08-04-06 / 20-08-06

#02: Alexander Ugay

08-04-06 / 04-03-07

#03: The Undeclared Crowd

08-04-06 / 11-03-07

#04: Suchan Kinoshita

08-04-06 / 20-08-06

#05: Video's uit de jaren zestig en zeventig van Valie Export, Joan Jonas, Martha Rosler en Carole Schneemann; Lily van der Stokker: In de versiering

08-04-06 / 20-08-06

#06: El Lissitzky; Deimantas Narkevicius

08-04-06 / heden

#07: flyingCity

08-04-06 / 20-05-07

#08: John Körmeling

08-04-07 / heden

#09: Ian Hamilton Finlay

26-08-06 / 17-06-07

#10: Lily van der Stokker en gast: Andrea Zittel

02-09-06 / 20-05-07

#11: Chagall, Delaunay, Mondriaan, Braque

02-09-06 / 15-04-07

#12: Marcel Broodthaers

16-09-06 / 04-03-07

#13: Mike Kelley

16-09-06 / 14-03-07

#14: Suchan Kinoshita

19-10-06 / heden

#15: René Daniëls

16-12-06 / heden

#16: *Multi-User Knowledge Space(s)*

16-12-06 / heden

#17: *In search for the Perfect (failure)*

16-12-06 / heden

#18: *Kijkdepot*

16-12-06 / heden

#19: *Your Space*

16-12-06 / heden

#20: *In the middle of...*

16-12-06 / heden

#21: *Everything's OK*

16-12-06 / 28-05-07

#22: *Sean Snyder*

14-03-07 / heden

#23: *Bruce Nauman*

16-03-07 / 28-05-07

#24: *Artur Zmijewski*

31-03-07 / heden

#25: *Erinc Seymen*

02-06-07 / heden

#26: *Maria Eichhorn Aktiengesellschaft*

02-06-07 / heden

#27: *Lily van der Stokker en gast: Esther Tielemans*

02-06-07 / heden

#28: *Bik Van der Pol*

02-06-07 / heden

#29: *Braque, Chagall, Delaunay, Kandinsky, Picasso*

14-06-07 / heden

Presentaties bibliotheekcollectie 2006-2007

Foyer: Lawrence Weiner Affiches

22-10-06 / 25-01-07

Oog: Lawrence Weiner Above Beyond Below

22-10-06 / 25-01-07

- Living Archive

Living Archive: Ondertussen... achter de schermen

13-05-06 / 11-02-07

Living Archive: Wo stehst Du mit deiner Kunst, Kollege?

27-02-07 / 02-09-07

Living Archive: De verbeelding aan de macht : Het Apollohuis

22-09-07 / 09-03-08

- **Bibliotheekpresentaties**

In de vitrines: Ria van Eyk *IJslandboeken : Vervaardigd met de kleuren van de vulkaanaarde*

17-01-06 / 24-02-06

Bibliotheekpresentatie: François Morellet *Morellet en de lichtkunst*

07-03-06 / 26-05-06

Bibliotheekpresentatie: Stichting October en Carol Robertson

20-06-06 / 01-09-06

Academie: Edgar Schmitz & Liam Gillick

16-09-06 / 26-11-06

Bibliotheekpresentatie: Machteld Teekens *Boekwerken en teksten*

10-12-06 / 26-01-07

Bibliotheekpresentatie: Byars & Beuys

13-02-07 / 09-03-07

Bibliotheekpresentatie: Laurie Clark & Thomas A. Clark *A Bright Glade*

20-03-07 / 20-04-07

Bibliotheekpresentatie: Marc Mulders & Maarten Meevis *Liturgie en typografie*

29-04-07 / 31-07-07

Bibliotheekpresentatie: Het Apollohuis *Boek Werken*

04-09-07 / heden